

Nr 316.

Av herr **E. A. Nilson** i Örebro, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 220, angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande.

Ikke fullt två år efter det en försvarsreform genomfördes i ett sammanhang efter den militära sakkunskapens krav, har Kungl. Maj:t framkommit med förslag till stärkande av landets försvarskrafter, som belöpa sig till en kostnad av 52 å 53 miljoner kronor, vartill komma kostnader för en ny ammunitionsfabrik m. m. utgörande 10—13 miljoner kronor, ävensom kostnader för kasernetablissemang för ett nytt tungt artilleriregemente beräknade till 3,230,000 kronor. Ett flyktigt genomläsande av Kungl. Maj:ts propositioner i ämnet ger vid handen, att betydande krav från de militära myndigheternas sida det oaktat för tillfället skjutits åt sidan. Sammanhanget har alltså nu ansetts kunna brytas. Ikke ens kravet på landstormens förseende med intendentur-utrustning är tillgodosett i den omfattning, som inom kungl. lantförvarsdepartementet tillkallade sakkunniga ansett vara behöfligt.

Ett nytt tungt fältartilleriregemente föreslås att uppsättas. Manskaper som erfordras för det regementet kommer att föranleda en motsvarande minskning vid härens huvudvapen, infanteriet. Det är så mycket märkligare, som det kungliga förslaget säges bygga på krigets erfarenheter. — Det har eljest betonats att tiden ännu ej vore inne att därav draga några giltiga slutsatser. — Det må vara med den saken huru som helst, ej synes dock med grundade skäl kunna påstås, att krigets erfarenhet gått i den riktningen, att, om en förstärkning av artilleriet anses behöflig, den bör äga rum på bekostnad av härens huvudvapen, utan att man allvarligt undersökt möjligheten av att taga manskapet från ett annat vapenslag av hjälpvapens natur, nämligen kavalleriet. Det synes mig vara nödvändigt att en dylik undersökning föregår ett beslut i ärendet. Härtill manar även den omständigheten, att kraven på anslag till militära ändamål visa en oroväckande tendens

till stegring, ävensom att kostnadsberäkningarna för 1914 års härordning visat sig icke alls vara tillförlitliga. En granskning och omräkning av samtliga ordinarie anslag under fjärde huvudtiteln synes av sistberörda anledning vara påkallad.

Om den finansplan som framlades av Kungl. Maj:t i samband med 1914 års härordningsproposition redan på grund av det anförda kan anses rubbad, så ha förhållanden som äga samband med världskrisen än mera rubbat den. Utan att äga en klar överblick av statsverkets finansiella läge synes det icke vara tillrådligt att taga de steg till utbyggnad av 1914 års härordning som nu ifrågasättas. Statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet förklarade under överläggningen rörande anslagen under femte huvudtiteln, att »över all sakkunskap står dock budgeten». Denna mening torde nog delas av riksdagens flertal. Härav följer, att riksdagen, innan beslut fattas, som taga i anspråk så många miljoner kronor för en gång och som föra med sig högst betydande årliga utgifter, måste vinna en klarare överblick av finansiella läget och framtidens skattepolitik än som kan erhållas genom de kungliga propositioner som på sista tiden strömmat in på riksdagens bord. Kravet härpå vinner ökad styrka därav, att de militära myndigheterna framställt vittgående anspråk som Kungl. Maj:t skjutit åt sidan, utan att man synes gjort urvalet från den militära önskelistan på sådant sätt, att det som föreslås innebär en fast plan med organisatoriskt sammanhang. Så har exempelvis kravet på uppsättande av en flygkår utan varje motivering lämnats å sido. Borde då inte det kravet upptagits till prövning i samband med en undersökning om indragning av andra spaningsorgan? Ty att vi skulle kunna allenast följa receptet att öka ut utan att göra indragningar på annat håll, det medger ej tillgången på vare sig folk eller medel.

Beträffande statens finanser må erinras, att Kungl. Maj:t å s. k. förskottstitel anvisat betydande belopp utan att härför begärts verklig täckning eller det finnes en klar plan, huru täckning skall komma att äga rum. Klarhet härutinnan bör åvägbringas ofördröjligen och innan riksdagen fattar beslut om nya och så betydande utgifter till militära ändamål som nu ifrågasättas.

Finansplanen för 1914 års härordning innebar bland annat att kostnader om över 15 miljoner kronor för vissa byggnadsändamål vid lantförsvaret skulle bestridas genom försäljning av tomter, som disponerades för militära ändamål, men genom förflyttning av vissa militära etablissemang komme att för lantförsvaret bli obehövlige. Då tomtförsäljningsmedlen ej kunde komma att inflyta lika snabbt som de nya

byggnaderna behövde uppföras, skulle värnsskattefonden förskottera de erforderliga medelsbeloppen och sedermera erhålla ersättning härför av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försäljas, komme att inflyta. Att värnsskattefonden i verkligheten numera ej kan fylla den förutsatta uppgiften lär för envar vara uppenbart. Lika uppenbart torde även vara att tomtområdena ej kunna försäljas inom beräknad tid. Det innebär sålunda i själva verket att medel upplånas för försvarsändamål. Med nuvarande räntefot å svenskt statslån kommer den samlade räntan att efter 15 år uppgå till ett belopp motsvarande det ursprungliga kapitalet. Oaktat allt detta fortsätter Kungl. Maj:t att »på papperet» realisera tomtområden för att finansiera vissa delar av försvarsreformens genomförande. Belysande för svagheten i den finansplanen är följande. I proposition nr 106 den 25 februari 1916 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att den del av det kronan tillhöriga s. k. Mariebergsområdet som nu innehaves av ammunitionsfabriken måtte försäljas och av de genom försäljningen inflytande medlen ett belopp om högst 7,134,000 kronor må tagas i anspråk för fullbordande av de av 1906 års riksdag beslutade kasernetablissemang för femton infanteriregementen. Sedermera meddelas i propositionen nr 220, att generalfälttygmästaren uti skrivelse den 16 febr. 1916 hemställt att något beslut om Mariebergsavdelningens framtida avveckling ej måtte fattas, förrän frågan om ammunitionsfabrikens utökning blivit löst och ny fabriksavdelning trätt i verksamhet. Således: den nya ammunitionsfabriken bör först uppbyggas och träda i verksamhet innan den gamla avvecklas, så anser generalfälttygmästaren. Kungl. Maj:t däremot anser, att man nu bör besluta att i framtiden försälja det område, varpå nuvarande avdelning av ammunitionsfabriken å Marieberg är belägen. Beslut om att uppföra ny ammunitionsfabrik bör däremot uppskjutas till ett kommande år. Men pengarna som någon gång i framtiden kunna komma att inflyta för tomterna vill Kungl. Maj:t betrakta såsom nu tillgängliga. Och än vidare: De 10—13 miljoner kronor som beräknas behövas för den nya ammunitionsfabriken anser föredragande departemetschefen böra anskaffas på samma sätt. Men beträffande tidpunkten, då tomtförsäljningsmedlen med sannolikhet kunna beräknas inflyta, därom säges ej ett enda ord. Det är hög tid att riksdagen får reda på hur statens tomtförsäljningar ligga, huru stora belopp som därav redan äro disponerade, huru mycket som hittills influtit och kan beräknas inflyta under den närmaste framtiden.

De belopp som i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 220 kunna komma att beviljas synas mig böra uppföras i riksstaten under fjärde huvudtiteln.

Då tiden ej nu lär medge en så grundlig och ingående granskning av det föreliggande ämnet som är erforderlig, synes det mig att beslut nu borde fattas allenast beträffande en enda punkt, nämligen landstormens utrustning. Det behovets tillgödoseende innebär allenast fullföljande av det beslut, som fattades av sistlidet års riksdag. I anledning av det anförda hemställs,

att riksdagen må besluta, att Kungl. Maj:ts proposition nr 220 endast på det sätt må bifallas, att

a) för anskaffande av intendenturmateriel för landstormen måtte beviljas ett anslag av 3,580,800 kronor och därav å extra stat för år 1917 anvisa erforderligt belopp, och

b) för uppförande av landstormsförråd måtte, utöver förut av riksdagen anvisade medel, beviljas å 1917 års stat ett anslag av 365,589 kronor.

Skulle riksdagen, mot förmodan, anse sig kunna nu medhinna en verklig realbehandling av Kungl. Maj:ts förslag, så yrkas alternativt,

1:o) att genom statsutskottets försorg utarbetas en fullständig framställning rörande statsverkets tillstånd upptagande, bland annat, ej mindre de belopp, som Kungl. Maj:t må hava under s. k. förskottstitel intill 1 maj 1916 till olika ändamål anvisat, än även det sammanlagda belopp, som enligt riksdagens beslut skall gäldas av lantförsvarets fond för byggnader eller andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för till lantförsvaret anslagna fastigheter vilka försäljas inflyta samt dessa fonders nuvarande ställning, varvid jämväl bör utredas, huruvida värnsskattefonden numera kan fylla uppgiften att förskottera lantförsvarets nyssnämnda fond de medel, som erfordras för utförande av vissa byggnadsarbeten vid lantförsvaret enligt 1914 års senare riksdags beslut;

2:o) att statsutskottet må utreda i hur stor omfattning anskaffning av materiel och utrustning för lantförsvaret ägt rum genom för neutralitetsskyddet från och med 1 augusti 1914 till och med 30 april 1916 utbetalda medel och härom lämna riksdagen upplysning;

3:o) att ett riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts förslag om uppsättande av ett nytt tungt artilleriregemente måtte förbindas med beslut om indragning av Skånska dragonregementet, eventuellt annat kavalleriregemente, och att därvid indragningen skall gå hand i hand med uppsättandet av artilleriregementet;

4:o) att chefens för generalstaben i Kungl. Maj:ts proposition nr 220 omförmälda förslag om uppsättande av en flygkår må tagas under omprövning, och att, i den händelse förslaget anses böra bifallas, ett beslut härom förbindes med beslut om indragning av Skånska husarregementet eller annat kavalleriregemente eller del av ett eller flera kavalleriregementen, och att indragningen skall gå hand i hand med uppsättandet av flygkåren, samt

5:o) att de anslag som beviljas och anvisas för för år 1917 skola uppföras i riksstaten under fjärde huvudtiteln.

Stockholm den 10 maj 1916.

E. A. Nilson.